

MRF 2025.24

Vestre Landsrets dom af 17. september 2025, 6. afd., sag BS-3618/2024-VLR
(Malene Værum Westmark, Anne Toftdahl og Julie Bloch Vingaard (kst.))

A (adv. Henrik Hougaard) mod Miljø- og Fødevareklagenævnet (adv. Daniella Gabris)

Ikke grundlag for at underkende Miljø- og Fødevareklagenævnets stadfæstelse af afslag på lovliggørende dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til genopførelse af nyt mindre maskinhus med samme placering som det tidligere samt solcelleanlæg på marker, idet klagenævnets manglende inddragelse af værdispilds- og proportionalitetshensyn ikke kunne føre til ugyldighed under hensyn til ejerens onde tro.

A, der havde erhvervet en 8,6 ha landbrugsejendom beliggende inden for den udvidede strandbeskyttelseslinje, havde via bygningsrådgiver i 2015 ansøgt Kystdirektoratet om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til nedrivning og genopførelse af stuehus samt opførelse af nyt maskinhus. Kystdirektoratet meddelte i juni 2015 dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 15 til genopførelse af nyt stuehus, mens ansøgningen om nyt maskinhus blev trukket tilbage af A, der i stedet ville renovere det eksisterende maskinhus. Som led i opførelsen af den nye hovedbygning krævede kommunen, at der skulle installeres solceller, hvilket A placerede på et areal i nærheden af bygningerne. Under arbejdet med renovering af de eksisterende driftsbygninger faldt det gamle maskinhus sammen, hvorefter A fik genopført et nyt maskinhus, der var lavere, smallere og kortere end det tidligere. I juli 2019 ansøgte A's advokat om lovliggørende dispensation til de renoverede driftsbygninger, herunder maskinhuset, samt til det opsatte solcelleanlæg. Kystdirektoratet meddelte dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 15 til to af driftsbygningerne, men afslag på dispensation til maskinhuset og solcelleanlægget. A påklagede de to afslag til Miljø- og Fødevareklagenævnet, der i september 2021 (j.nr. 21/01066) stadfæstede afslaget, idet nævnet afviste, at det genopførte maskinhus kunne anses for renovering eller erhvervsmæssigt nødvendigt for den landbrugsmæssige drift, der var begrænset til 8 græssende køer. I forhold til solcellerne lagde nævnet vægt på, at den lempede praksis inden for strandbeskyttelseslinjen gælder solceller placeret på tage. A anlagde herefter sag mod klagenævnet med påstand om, at nævnet skulle anerkende, at maskinhuset og solcellerne opfyldte betingelserne for dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Til støtte herfor gjorde A bl.a. gældende, at maskinhuset havde samme anvendelse som det tidligere og var opført nogenlunde samme sted og samme størrelse, og at placering af solceller på jorden var nødvendig for at undgå trafikale gener

ved genskin, og at solcellerne var placeret på en måde, så de ikke kunne ses fra kystlinjen, og at det måtte anses for en fejl, at klagenævnet ikke havde inddraget proportionalitets- og værdispildshensyn i afgørelsen. Miljø- og Fødevareklagenævnet påstod frifindelse og gjorde bl.a. gældende, at A ikke havde anført proportionalitets- og værdispildshensyn i klagen, og subsidiært at disse hensyn ikke kunne begrunde et andet resultat. Byretten fandt ikke grundlag for at tilside-sætte klagenævnets vurdering af, at maskinhuset ikke var nødvendigt for den landbrugsmæssige drift under hensyn til ejendommens beskudne størrelse, hvoraf en stor del var omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, ligesom byretten afviste, at det kunne anses for genopførelse under hensyn til bygningens ændrede tagkonstruktion, ændrede farve og forøgede vinduespartier. I forhold til solcellerne fandt byretten det ikke dokumenteret, at en placering på jorden var den eneste mulige. I forhold til værdispilds- og proportionalitetshensyn lagde byretten vægt på, at dette ikke var gjort gældende under klagesagen, og at A trods sin rådgivers bemærkning havde valgt ikke at søge om dispensation fra § 15 inden opførelsen af maskinhuset og solcellerne. Miljø- og Fødevareklagenævnet blev derfor frifundet, hvilket A ankede til landsretten, hvor parterne i det væsentlige gentog deres anbringender. Landsretten tilsluttede sig byrettens afvisning af, at maskinhuset kunne anses for erhvervsmæssigt nødvendigt. I forhold til klagenævnets manglende inddragelse af værdispilds- og proportionalitetshensyn fandt landsretten, at dette ikke kunne føre til afgørelsens ugyldighed, idet landsretten fremhævede, at A var vejledt om reglerne, og at A's rådgiver havde undladt at søge om dispensation til genopførelse af driftsbygningerne, selvom denne vurderede, at dispensation kunne være et krav. Landsretten fandt derfor ikke grundlag for at underkende klagenævnets stadfæstelse af afslag på lovliggørende dispensation til maskinhus og solceller og stadfæstede byrettens dom.

Kommentar: Dommen følger sædvanlig praksis, hvorefter domstolene normalt ikke tilsidesætter Miljø- og Fødevareklagenævnets skønsmæssige vurdering ved afslag på dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. I forhold til Miljø- og Fødevareklagenævnets manglende inddragelse af værdispilds- og proportionalitetshensyn i afslag på lovliggørende dispensation må dommen forstås på den måde, at landsretten har lagt til grund, at A var i ond tro og burde have vidst, at der skulle søges om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Dette kan imidlertid efter sædvanlig praksis ikke i sig selv begrunde, at værdispilds- og proportionalitetshensyn ikke skal inddrages ved afslag på lovliggørende dispensation, idet den onde tro normalt indgår som et moment i afvejningen, der kan føre til, at der gives afslag på lovliggørende dispensation. Som landsrettens præmisser er udformet, er det imidlertid uklart, om landsretten selv har foretaget denne afvejning, eller landsretten har ment, at den manglende inddragelse af dette normalt pligtmæssige kriterium var konkret uvæsentligt. Derudover savnes i alle tilfælde oplysninger om omkostningerne ved en fysisk lovliggørelse, når der bortses fra, at sagsgenstandens værdi var angivet til at være 5,5 mio. kr. Sammenholdes med sædvanlig praksis må det anses for usædvanligt, at lovliggørelsesomkostninger i den størrelsesorden ikke skal undersøges og inddrages i en sag om fysisk lovliggørelse, og det gælder både Kystdirektoratets og Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse. Noget andet er, at denne fejl kan rettes af domstolene, men så må domstolene i givet fald forholde sig til, om de hensyn, som varetages med strandbeskyttelseslinjen, kunne imødekommes med et mindre indgribende krav om fysisk lovliggørelse, hvilket vanskeligt kunne anses for at være tilfældet i denne sag.

RETEN I RANDERS DOM

afsagt den 9. januar 2024

Sag BS-7976/2022-RAN

A

(advokat Henrik Hougaard)

mod

Miljø- og Fødevareklagenævnet

(advokat Eva Daniella Gabris)

Denne afgørelse er truffet af dommer Mette Langborg.

Sagens baggrund og parternes påstande

Retten har modtaget sagen den 28. februar 2022. Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse den 24. september 2021. Sagen er således indbragt rettidigt.

Sagen drejer sig om, hvorvidt en afgørelse om afslag på lovliggørende dispensation til opførelse af maskinhus og solcellepaneler inden for strandbeskyttelseslinjen i Norddjurs Kommune, truffet af Kystdirektoratet og stadfæstet af Miljø- og Fødevareklagenævnet, skal ophæves og ændres til en lovliggørende dispensation.

A har nedlagt principal påstand om, at Miljø- og Fødevarenævnet skal anerkende, at han opfylder betingelserne for at få en lovliggørende dispensation til maskinhus og solcellepaneler på matr. nr. X1 By 1 i Norddjurs Kommune.

Han har nedlagt subsidiær påstand om, at sagen hjemvises til Kystdirektoratet til fornyet behandling.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har nedlagt påstand om frifindelse.

Oplysningerne i sagen

A købte med overtagelsesdag den 1. oktober 2011 ejendommen matr. nr. X1 By 1 som ifølge tingbogen er noteret som landbrugs-ejendom beliggende indenfor strandbeskyttelseslinjen.

Den 13. maj 2015 ansøgte Arkikon på vegne af A om dispensation til genopførelse af en helårsbolig på ejendommen. Den 23. juni 2015 meddelte Naturstyrelsen tilladelse hertil. I afgørelsen står der bl.a.:

"I ansøgningen indgik oprindeligt et maskinhus [garagen], men ansøgningen herom er trukket tilbage. I forbindelse med byggearbejderne er det oplyst, at en del af de eksisterende driftsbygninger nedrives, samt at de tilbageblevne driftsbygninger renoveres.
...

Figur 2: Ejendommens bygninger. De "punkterede" bygninger nedrives. Mod øst opføres ny helårsbeboelse. Mod syd maskinhus, som er udgået af ansøgningen. Mod nord og vest eksisterende bygninger beholdes

Byggeriet gik herefter i gang.

Den 11. juli 2019 ansøgte advokat Henrik Hougaard på vegne A Kystdirektoratet om lovliggørende dispensation til arbejde udført på de to driftsbygninger på ejendommen. I ansøgningen står der bl.a.:

" ...
Som det fremgår af ansøgningsmaterialet, er flere af de oprindelige omkringliggende bygninger, som der tidligere er blevet givet dispensation til renovering af, blevet nedrevet, da de ikke har været nødvendige for den erhvervsmæssige drift. Nedrivningen er dermed i overensstemmelse med formålet med naturbeskyttelsesloven.
I forbindelse med nedrivningen opstod der problemer, hvilket medførte at renoveringsarbejdet blev mere omfattende end hvad der oprindeligt var tiltænkt. Det var derfor nødvendigt at renovere gavlene på bygningen nord for gårdspladsen, samt gavlen på maskinhuset.
...
Vi anmoder på denne baggrund om lovliggørelse af renoveringsarbejdet på ejendommen."

Den 8. juli 2020 meddelte Kystdirektoratet lovliggørende dispensation til den ene af de to driftsbygninger og yderligere til et skur opført til brug for kvæget på ejendommen. Der blev samtidig meddelt afslag på lovliggørende dispensa-

tion for den anden driftsbygning og nogle i mellemtiden opførte solcellepaneler.

Afgørelsen blev for så vidt angår de to afslag påklaget ved brev af 5. august 2020.

Af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 24. september 2021 i klagesagen står der bl.a.:

" ...

STADFÆSTELSE af afslag på lovliggørende dispensation i sag om maskinhus og solcellepaneler inden for strandbeskyttelseslinjen i Norddjurs Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1, jf. § 65 b, stk. 1, jf. § 78, stk. 4.1

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Kystdirektoratets afgørelse af 8. juli 2020 om afslag på lovliggørende dispensation til maskinhus samt solcellepaneler opført på terræn inden for strandbeskyttelseslinjen på matr. nr. X1 By 1 , beliggende Adr. 1 Adr. 1 Norddjurs Kommune.

...

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 5. august 2020 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ejendommens ejer, der er repræsenteret ved advokat.

Klager har navnlig anført, at maskinhuset er nødvendigt for ejendommens landbrugsmæssige drift, der ikke er tale om nyopførelse, men derimod en nødvendig renovering af de eksisterende driftsbygninger, solcellepanelerne er opført på baggrund af et krav i byggetilladelsen til ejendommens stuehus, og det ikke er en mulighed at placere solcellepanelerne på et af ejendommens tage, da dette vil medføre gener for de forbipasserende.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen/området

Den omhandlede ejendom er beliggende i første række til kysten, på den nordøstlige side af Djursland. Ejendommen har et areal på ca. 8,6 ha og er beliggende i landzone. Ejendommen ligger i sin helhed inden for den udvidede strandbeskyttelseslinje. Det omkringliggende kystlandskab er åbent, med enkelte beboelsesejendomme og dyrkede landbrugsarealer.

Ejendommens primære bebyggelse ligger ca. 220 m fra kysten. Ejendommens bebyggelse består ifølge BBR af et stuehus på i alt 334 m², opført i 2020. Der er endvidere opført en række bygninger og anlæg på

ejendommen, som ikke er registreret i BBR. Vest for stuehuset ligger et maskinhus med et grundplansareal på 191 m², med et indskudt etagedæk på 53 m². Nord for de øvrige bygninger ligger en driftsbygning på 127 m². Det fremgår af luftfotos, at driftsbygningerne er opført i perioden mellem foråret 2017 og foråret 2018. Der er endvidere opført et læskur til kvæghold på ca. 80 m², på marken øst for ejendommens primære bebyggelse. Nord for ejendommens primære bebyggelse er der i perioden mellem foråret 2019 og foråret 2020 etableret to fritstående solcellepaneler, med et samlet overfladeareal på ca. 110 m².

Arealerne mellem ejendommens bebyggelse og kysten består af havearealer samt et markareal til afgræsning af ejendommens kvæg. Ejendommen består desuden af et ca. 5,2 ha stort naturareal, som er registreret som beskyttet overdrev efter naturbeskyttelseslovens § 3. På marken ligger endvidere en beskyttet sø med et areal på ca. 1.217 m². Til ejendommen hører desuden et mindre stykke skov på ca. 2.565 m², beliggende ca. 7,2 km fra ejendommens primære matrikel.

2.2 Den påklagede afgørelse

Kystdirektoratet har den 8. juli 2020 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1, jf. § 65 b, stk. 1, meddelt afslag på lovliggørende dispensation til et maskinhus samt et solcelleanlæg opført på terræn inden for strandbeskyttelseslinjen.

Kystdirektoratet har desuden meddelt tilladelse til bibeholdelse af en driftsbygning i medfør af naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 6 samt lovliggørende dispensation til et læskur til kvæghold i medfør af naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1, jf. § 65 b, stk. 1. Disse forhold er ikke påklagede.

Sagen er indledt ved, at klager den 11. juni 2019 har ansøgt Kystdirektoratet om lovliggørende dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til en driftsbygning samt maskinhus på ejendommen. Det fremgår af ansøgningens materiale, at opførelsen af maskinhuset og driftsbygningen, efter klagers opfattelse, er foretaget som en renovering af ejendommens oprindelige driftsbygninger. Det fremgår endvidere, at bygningerne er opført i materialer, som ikke fremstår skæmmende i kystlandskabet, samt at renoveringen af bygningerne er nødvendige for den landbrugsmæssige drift på ejendommen.

Naturstyrelsen har den 23. juni 2015 meddelt dispensation, til efter nedrivning, at genopføre et stuehus på klagers ejendom. Klager har i forbindelse med sagen ansøgt om dispensation til opførelse af et maskinhus. Klager har efterfølgende trukket denne ansøgning tilbage. Det fremgår af afgørelsen, at Naturstyrelsen i forbindelse med sagens behandling, har vejledt klager om den generelle administration af strandbeskyttelseslinjen, herunder oplyst om praksis for opførelse af bebyggelse.

Kystdirektoratet har den 15. juni 2020 på baggrund af en anmeldelse fra Norddjurs Kommune samt klagers ansøgning af 11. juni 2019, fremsendt en partshøring samt varsel af påbud om lovliggørelse til klager. Direktoratet er i forbindelse med sagens behandling blevet opmærksom

på yderligere ulovlige forhold på klagers ejendom, herunder to solcellepaneler opført på terræn samt et læskur. Direktoratet har i forbindelse med partshøringen oplyst, at direktoratet ikke anser opførelsen af maskinhuset og driftsbygningen for at være renovering af ejendommens eksisterende bebyggelse. Direktoratet har efterfølgende været i dialog med klager omkring de forskellige forhold.

Kystdirektoratet har lagt til grund for afgørelsen, at den landbrugsmæssige aktivitet, som finder sted på ejendommen, er afgræsning med otte kvæg på ejendommens markareal. Direktoratet har desuden lagt til grund, at de oprindelige og nu fjernede driftsbygninger udgjorde et samlet grundplansareal på ca. 1.200 m², og er blevet nedrevet i perioden mellem sommeren 2016 og foråret 2017.

Kystdirektoratet har i afgørelsen vurderet, at maskinhuset ikke er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 6, om landbrugsmæssig nødvendig bebyggelse. Kystdirektoratet har ved vurderingen lagt vægt på, at den eneste landbrugsmæssige aktivitet som finder sted på ejendommen, er afgræsning af otte kvæg. Direktoratet anser derfor ikke maskinhuset for at være nødvendigt for ejendommens landbrugsmæssige drift. Direktoratet har desuden lagt vægt på, at en stor del af ejendommens arealer er beskyttet overdrev efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Videre har Kystdirektoratet vurderet, at maskinhuset fremstår markant i kystlandskabet, med tydelige frontspidser og porte. Direktoratet har desuden vurderet, at maskinhuset, på baggrund af den betydelige størrelse, ikke kan lovliggøres efter den lempeligere praksis, om dispensation til et udhus på op til 20 m².

Det er desuden indgået i Kystdirektoratets vurdering, at Naturstyrelsen i 2015 har vejledt klager om praksis inden for strandbeskyttelseslinjen. Direktoratet har endvidere vurderet, at maskinhuset ikke kan anses for at være en lovlig genopførelse af eksisterende bebyggelse, da der ses at være betydelig forskel på den oprindelige bebyggelse og det nye maskinhus. Direktoratet har i den forbindelse henvist til, at det nye maskinhus har en væsentlig anden karakter, da bygningen efter direktoratets opfattelse minder mere om et boligbyggeri.

Kystdirektoratet har herefter vurderet, at der ikke er tale om sådanne særlige forhold, der kan begrunde en dispensation fra strandbeskyttelseslinjen.

For så vidt angår solcellepanelerne har Kystdirektoratet vurderet, at disse ikke kan lovliggøres efter den lempeligere praksis for solcelleanlæg inden for strandbeskyttelseslinjen. Direktoratet har lagt vægt på, at der efter praksis som udgangspunkt ikke meddeles dispensation til solcelleanlæg som er etableret direkte på jorden, men kun til anlæg på tagfladen af eksisterende bygninger.

Kystdirektoratet har desuden vurderet, at solcellepanelerne ikke udgør et sådant særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation. Direktoratet har lagt vægt på, at en dispensation vil medføre en betydelig og uønsket

sket præcedenseffekt i strid med formålet med strandbeskyttelseslinjen. Direktoratet har desuden bemærket, at det ikke kan føre til et andet resultat, at der stilles krav om solceller på klagers ejendom i forbindelse med byggemyndighedernes godkendelse af byggeriet.

2.3 Klagens indhold

Klager har anført, at maskinhuset skal anses for at være en erhvervs-mæssig nødvendighed, hvorfor der bør meddeles lovliggørende dispensation hertil. Klager har videre anført, at Kystdirektoratets vurdering af, at de yderligere bygninger på ejendommen er tilstrækkelige til opbevaring af ejendommens materiel, er forkert. Klager har hertil bemærket, at ejendommen skal anses for at være et reelt landbrug, med behov for bl.a. svejser, skærebrændere, hydraulikolie, slangeklipper, drikkestrug samt foder til ejendommens kvægbesætning. Det er klagers opfattelse, at det anførte materiel ikke kan være i den godkendte driftsbygning.

For så vidt angår Kystdirektoratets vurdering af, at maskinhuset ikke kan anses for at være en genopførelse af tidligere bebyggelse, har klager anført, at maskinhuset er bygget med samme udformning som de tidligere driftsbygninger. Klager har desuden bemærket, at det nye maskinhus fremstår mindre end den tidligere bebyggelse. Det er derfor klagers opfattelse, at selve udformningen af det nye maskinhus ikke kan lægges til grund for, at der ikke er tale om lovlig genopførelse af det eksisterende maskinhus.

Klager har endvidere henvist til klagers tidligere korrespondance med Kystdirektoratet, hvoraf fremgår, at opførslen af maskinhuset, efter klagers opfattelse, skal anses for at være en gennemgribende renovering og ikke opførelse af ny bebyggelse.

Klager har for så vidt angår solcellepanelerne anført, at disse er opført som et led i opfyldelsen af de krav, som er stillet i forbindelse med klagers byggetilladelse på ejendommen. Klager har videre anført, at det ikke har været muligt at placere solcellepanelerne andre steder end på jorden, da en placering på et af ejendommens tage vil medføre gener for færdslen på Damsagervej.

3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 2, påser Kystdirektoratet overholdelsen af blandt andet bestemmelsen i § 15 om strandbeskyttelseslinjen.

Kystdirektoratet skal som tilsynsmyndighed foranledige et ulovligt forhold lovliggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning, jf. naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5.

Kystdirektoratets tilsynsafgørelser efter naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, kan ikke påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1. Efter Miljø- og Fødevarerklagenævnets praksis kan tilsynsafgørelser dog påklages for så vidt angår fortolkningen af lovgrundlaget, dvs. om et konkret forhold er ulovligt. Miljø- og

Fødevareklagenævnet kan som følge af klageafskæringen ikke efterprøve påbuddets indhold.

Naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1, indeholder et generelt forbud mod at foretage ændring i tilstanden af arealer inden for strandbeskyttelseslinjen, herunder foretage bebyggelse, udstykning, matrikulering og arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

Formålet med bestemmelsen er at sikre en friholdelse af strandene og de umiddelbart bagvedliggende kystområder mod indgreb, der ændrer den nuværende tilstand og anvendelse.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, kan der kun i særlige tilfælde meddeles dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Der kan derfor kun dispenseres, hvis særlige forhold taler for det, herunder hvis der er tale om et nødvendigt formål, som bør gå forud for den generelle beskyttelsesinteresse, og der ikke ved en dispensation skabes præcedensvirkning i strid med det generelle formål med reglerne. Bestemmelsen administreres i praksis meget restriktivt.

Som udgangspunkt skal et ulovligt forhold behandles på samme måde, som om forholdet ikke var etableret.

3.1.1 Maskinhuset

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 6, at forbuddet i § 15, stk. 1, ikke gælder for nybyggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som bl.a. landbrugsejendom, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger, idet der dog kræves Kystdirektoratets tilladelse, for så vidt angår de nævnte bygningers nærmere beliggenhed og ydre udformning.

Det fremgår endvidere af bemærkningerne til bestemmelsen, at den vedrører bygninger som f.eks. en lade, en maskinhal eller en staldbygning, men det er en forudsætning for at blive undtaget fra kravet om dispensation, at disse bygninger er erhvervsmæssigt nødvendige for den konkrete ejendoms drift som landbrugsejendom, vurderet i forhold til bl.a. ejendommens størrelse og drift. Bestemmelsen omfatter f.eks. også et stuehus til en eksisterende landbrugsejendom.

Den erhvervsmæssige nødvendighed skal vurderes konkret i forhold til den ejendom, som ansøgningen vedrører. Ved vurderingen af, om et byggeri er erhvervsmæssigt nødvendigt indgår blandt andet, om byggeriet indgår som et led i ejendommens jordbrugsmæssige udnyttelse, og om der findes en passende driftsmæssig sammenhæng mellem omfanget af driftsbygninger samt ejendommens jordtilliggender.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Kystdirektoratets vurdering af, at maskinhuset ikke er nødvendigt for den landbrugsmæssige drift på ejendommen. Nævnet har herved lagt vægt på, at den landbrugsmæssige drift af ejendommen udelukkende består af et kvæghold på i alt otte stykker kvæg, og ikke jordbrug med tilplantning af landbrugsafgrøder. Nævnet har endvidere lagt vægt på, at direktoratet i den påklagede afgørelse har meddelt tilla-

delse til bibeholdelse af den nordlige driftsbygning samt lovliggørende dispensation til læskuret på ejendommens mark, hvorfor det er nævnets vurdering, at behovet for bygninger til den landbrugsmæssige drift på ejendommen er dækket.

Efter Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis meddeles der almindeligvis dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til efter nedrivning af ældre bebyggelse at genopføre nyt. Det er bl.a. en forudsætning, at det genopførte har ca. samme størrelse, placering og udformning, som den tidligere bebyggelse. Det er endvidere en betingelse, at der er tale om samme anvendelse. Ved større ombygninger eller opførelse af bygninger med anden anvendelse end den eksisterende har nævnet lagt til grund, at der er tale om nyopførelse.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder efter en konkret vurdering af sagens oplysninger, at det ansøgte ikke kan betegnes som værende en genopførelse af eksisterende bebyggelse. Nævnet har lagt vægt på, at maskinhuset i størrelse og udformning afviger væsentligt fra ejendommens oprindelige driftsbygninger, hvorfor der efter nævnets praksis er tale om opførelse af ny bebyggelse.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at det forhold, at der efter klagers opfattelse er tale om renovering af den eksisterende bebyggelse, ikke kan føre til et andet resultat, da projektet i omfang og størrelse har karakter af opførelse af ny bebyggelse, samt at det fremgår af luftfotos, at ejendommens totale bygningsmasse har været nedrevet forud for opførelsen af den nye bebyggelse.

Maskinhuset skal herefter vurderes efter den almindelige restriktive dispensationshjemmel i naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at maskinhuset ikke udgør et sådant særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Nævnet har lagt vægt på, at maskinhuset er opført i en betydelig størrelse og fremstår markant i kystlandskabet i strid med strandbeskyttelseslinjens formål. Nævnet har videre lagt vægt på, at en dispensation til maskinhuset vil medføre en uønsket præcedensvirkning i lignende sager.

Det i øvrigt af klager anførte kan ikke føre til et andet resultat.

3.1.2 Solcellepanelerne

Efter Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis, som beskrevet i NoMo nr. 77 af 1. maj 2012, kan etablering af alternative energiforsyningsanlæg i visse tilfælde behandles lempeligere end andre typer af anlæg inden for strandbeskyttelseslinjen, af hensyn til den samfundsmæssige interesse i at fremme vedvarende energiformer. Selv om der er tale om et anerkendelsesværdigt formål, kan dette dog ikke i alle tilfælde føre til en tilsidesættelse af de landskabelige interesser, som skal varetages inden for strandbeskyttelseslinjen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet er derfor mere tilbageholdende med at

meddele dispensation til fritstående solenergianlæg inden for strandbeskyttelseslinjen i forhold til f.eks. solenergianlæg, som etableres direkte på eksisterende tagflader.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder ud fra de foreliggende oplysninger om solcellepanelernes størrelse og placering samt luftfotos af ejendommen, at der er tale om et så markant anlæg i kystlandskabet, at det forhold, at der er tale om et alternativt forsyningsanlæg ikke er så tungtvejende, at det kan tilsidesætte hensynet til beskyttelsen af de værdier, som strandbeskyttelseslinjen har til formål at varetage.

Solcelleanlægget skal derfor behandles efter den almindelige, restriktive praksis.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Kystdirektoratets vurdering af, at der ikke er tale om et sådant særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Nævnet har herved lagt vægt på, at der er tale om to markante og fritstående anlæg, beliggende i et relativt åbent kystlandskab. Nævnet har endvidere lagt vægt på, at en dispensation vil kunne medføre en utilsigtet præcedensvirkning i strid med strandbeskyttelseslinjens formål.

Det forhold, at solcelleanlægget er opsat for at kunne opfylde byggemyndighedernes krav til energimærkning i forbindelse med opførelse af ejendommens stuehus, kan ikke føre til at andet resultat, da dette ikke er et hensyn, som strandbeskyttelseslinjen har til formål at varetage.

...

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Kystdirektoratets afgørelse af 8. juli 2020 om afslag på lovliggørende dispensation til maskinhus samt solcelleanlæg opført på terræn inden for strandbeskyttelseslinjen på matr. nr. X1 By 1 , beliggende Adr. 1 Adr. 1 i Norddjurs Kommune.

..."

Der er aktuelt 12 stk. kvæg på ejendommen.

Der er under sagen forevist en række billeder af forholdene og bygningerne på ejendommen.

Forklaringer

B har som vidne forklaret navnlig, at han under sin ansættelse hos Virksomhed 1 var involveret i A projekt på ejendommen. A havde købt en gammel ejendom med stuehus og landbrugsbygninger, som ikke var i særlig god stand, noget dog bedre end andet. Han ved ikke, om nogle af de oprindelige bygninger kunne have været genbrugt uden videre.

Tegningerne gengivet som figur 2 i Miljøministeriets brev af 23. juni 2015 blev brugt til ansøgningen om dispensation fra strandbyggelinjen. Den bygning, der udgik af ansøgningen, var en garage. Tegningerne kan godt være fra midt 2015. De stiplede linjer er omridset af de oprindelige bygninger.

De startede på projektet i 2012. De fremkom med en række løsningsmuligheder, som de var i dialog med Kystdirektoratet om. Direktoratet havde den tilgang, at man måtte sende sit projekt ind, afvente og derefter fik et ja eller et nej. Derfor tog det lang tid. De havde et møde med sagsbehandleren på stedet. Hun var jurist og forholdt sig mere til lovgivningen end til landskabet og arkitekturen. Det var inden tegningerne fra 2015 blev lavet. Sagsbehandleren lagde meget vægt på, at det skulle svare til det, der allerede var på ejendommen. Særligt på stuehuset ville A gerne have haft 2 etager, men direktoratet ville kun give tilladelse til 1½ plan. De får sjældent lov at bygge højere end det eksisterende. De rettede ind og fik tilladelsen til stuehuset. Det, som A drømte om, var et mere harmonisk landsted. Sagsbehandleren ville ikke gå meget ind i snakken herom.

Som han husker det, talte de med sagsbehandleren om, hvad planen var for det samlede gårdanlæg, som involverede de bygninger, der blev søgt om. Efter mødet var der fortsat dialog.

Han husker ikke, om der efter ansøgningen om dispensation var dialog om, at den sydlige del [garagen] skulle udgå. Det fundament, der lå der, havde været ubebygget for længe og måtte anses for en ruin, man ikke kunne bygge videre på.

Da dispensationen for stuehuset forelå, gik byggeriet af de 3 bygninger [stuehus og to driftsbygninger] i gang. Han havde ikke byggetilsyn, og fulgte derfor ikke byggeriet.

A ønskede at bevare stilen fra det gamle, som var et klassisk landsted med murede gesimser og facader. Han har ikke været involveret i vurderingen af, om bygningerne var nødvendige for den landbrugsmæssige drift.

De trak ansøgningen om dispensation vedrørende den sydlige driftsbygning [garagen], fordi de på forhånd havde fået at vide, at der ikke kunne gives dispensation hertil. De havde derimod en forventning om, at resten ville blive godkendt, hvilket også skete.

Ved tilladelsen til opførelse af stuehuset blev der tillige givet tilladelse til at flytte 3 af gavlene på de to driftsbygninger. Tilladelsen hertil ligger i, at de ved nedrivningen af en væsentlig del af bygningerne blev nødt til at lukke hullerne

ved etablering af gavle der, hvor der opstod huller som følge af nedrivningen. Selve bygningskroppen skulle være fra de oprindelige bygninger.

Han blev på et tidspunkt kontaktet af håndværkerne, fordi bygningerne i forbindelse med nedrivningen var styrtet helt sammen. Den store driftsbygning endte derfor med at blive lavere, smallere og muligvis kortere end anført i den oprindelige ansøgning. Den sydlige gavl og østlige langside blev opført på eksisterende sokkel.

Da han fik besked om, at driftsbygningerne var styrtet sammen, drøftede han med sin chef, om der skulle søges dispensation til at genopføre bygningerne. Det skulle der formentlig, men de endte med ikke at søge dispensation hertil.

I den bagerste del af den omtvistede driftsbygning er der værksted, og ovenpå er der opbevaring. Toiletforhold er etableret i den driftsbygning, der er givet til ladelse til.

Parternes synspunkter

A har i sit påstandsdokument anført:

" ...

ANBRINGENDER

Til støtte for den principale påstand, gør sagsøger gældende, at det opførte maskinhus fremstår som en renoveret bygning, som dermed ikke kan betegnes som nybyggeri.

Det fremføres særligt, at maskinhuset er undtaget forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1, jf. § 15 a, stk. 1, nr. 6, da maskinhuset er erhvervsmæssigt nødvendigt for sagsøgers ejendoms drift, som landbrugsejendom.

Miljø- og Fødevareklagenævnet – samt forud herfor Kystdirektoratet – har under sin sagsbehandling fejlvurderet sagsøgers behov for bygninger til sin landbrugsmæssige drift på ejendommen, da der reelt er tale om et landbrug af en karakter, hvor der er brug for maskiner i form af bl.a. svejser, skærebrænder, hydraulikolie, slagklipper samt drikke-trug på 500 liter, som skal fyldes i vinter i maskinhuset i tilfælde af frost.

Desuden er der hos sagsøger et konkret behov for plads til opbevaring af foder i form af hø til kvægbesætningen, hvilket opbevares i såkaldt "minibix", som hver vejer op til 500 kg., og dermed har stor volumen.

Det må anses for ubestridt, at sagsøgers kvægbesætning i alt består af 12 kvæg, at hvert dyr i gennemsnit vejer 700 kg., og derfor kræves særligt husdyrs-/materiel i forbindelse med forsvarlig og nødvendig pasning af besætningen.

Endvidere har sagsøger sandsynliggjort brug for jorddyrkning, hvortil kræves redskaber til slåning af højt græs samt redskaber til produktion

af h  samt foder til kv egbes tningen. Miljø- og Fødevareklagenævnet og forud herfor Kystdirektoratet kan derfor ikke berettiget lægge til grund, at der ikke er behov for redskaber/materiel til jorddyrkning. Disse betragtninger har efter sagsøgers opfattelse i øvrigt den konsekvens, at der ikke er tale om en såkaldt "tilstandsændring", som beskrevet i naturbeskyttelseslovens   15. 3

Det understreges endvidere af sagsøger, at den renoverede og moderniserede maskinhal har samme placering på grunden, som den tidligere, stærkt forfaldne og urenoverede bygning, j . bilag D, især s. 3, figur 2.

Den renoverede maskinhal fremstår i øvrigt som placeret inden for rammerne for den urenoverede maskinhal, idet den nu renoverede og mindre maskinhal bl.a. har tilsvarende frontspidser, som "den gamle".

Det bemærkes at den nyrenoverede maskinhal helt åbenbart er både lavere og mindre i rumfang end den urenoverede, forfaldne tidligere bygning på samme sted.

Sagsøger g r gældende at der i det hele er tale om en renovering og ikke et helt nyt byggeri.

Sagsøger har fulgt linjerne/grundsætningerne i den eksisterende praksis, hvorefter den nye maskinhal er opført med omtrent samme placering, som den eksisterende bygning herunder både i størrelse og karakter. Det må endvidere anses for ubestridt, at sagsøger har opfyldt den i praksis værende forudsætning om, at bygningen ikke har været nedrevet i længere tid, hvorved en genopførelse i så fald kunne have været karakteriseret som nybyggeri, j . MAD 2011.2221 VLD.

Sagsøger g r samlet gældende, at der netop i denne sag med sagsøgerens byggeri er tale om fornøden kontinuitet mellem renovering og det gamle byggeri. Bygningsdimensioner er ikke væsentligt ændret, bygningsformer opretholdes med genopførelsen af maskinhallen. Det nye byggeri er opført i omtrent samme placering, størrelse og karakter som det gamle hus havde, herunder også med karakteristiske designdetaljer, som ovennævnte "frontspidser".

Dette bekræftes i øvrigt i retspraksis af MAD 2021.312 forudsætningsvist, hvor Retten i Roskilde fandt, at "den nye bygning hverken placerings-, størrelses- eller udformningsm essigt mindede om den gamle bygning. Desuden skulle den opførte bygning anvendes til et helt andet formål".

Sagsøger fremhæver særligt, at den nye maskinhal fortsat anvendes til ejendommens dyr og landbrugsarealet, som bl.a. omfatter opbevaring af redskaber, maskiner af betydelig størrelse samt foder i større mængder.

Det er samlet sagsøgers opfattelse, at sagsøgte har bevisbyrden for, at maskinhallen ikke lever op til kravet om, at det skal opføres i omtrent samme placering, størrelse og karakter, som det gamle hus. Sagsøgte har ikke løftet denne bevisbyrde.

Sagsøger gør endvidere gældende, at det er ubestridt, at sagsøger kunne have renoveret de oprindelige bygninger, jf. her bilag D, s. 3, figur 2, hvorved det samlede areal til erhvervsbygninger ville have været betydeligt større end i dag. Det fremstår således ganske urimeligt, at Miljø- og Fødevareklagenævnet diskretionært har den opfattelse, at selve maskinhuset ikke kan anerkendes som en nødvendig del af ejendommens landbrugsmæssige drift.

Sagsøger mener desuden, at naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 6 finder anvendelse. Der henvises i øvrigt til Skov- og Naturstyrelsens Vejledning om 300 m. strandbeskyttelses- og klitfredningszone, pkt. 4.2.7 (findes i sagsøgers materialesamling).

Sagsøger gør særligt omkring solcelleanlægget gældende, at solcellernes placering på jorden har været nødvendig for at undgå væsentlige trafikale gener grundet en åbenbar risiko for refleksion fra solcellerne, såfremt disse måtte være placeret på taget.

Sagsøgerens disposition med anbringelse af solcellerne på jorden har derfor dels været nødvendig, dels må denne samlet anses for ikke på nogen måde at være skæmmende for landskabet.

Det gøres således samlet gældende, at Miljø- og Fødevareklagenævnet burde have behandlet solcelleanlægget efter deres lempelige praksis, da solcellerne tjener et anerkendelsesværdigt formål, og da helt konkrete forhold vedr. ejendommen gør, at solceller ikke kan placeres på bygningernes tage.

Det må i øvrigt være ubestridt i sagen, at solcelleanlæggets placering gør, at solcellerne ikke kan ses fra kystlinjen. Solcellerne er således placeret på ejendommen, således at beplantning dækker for solcellerne, når man ser ejendommen fra kystlinjen. Solcellernes placering må i enhver henseende siges at understøtte formålet med naturbeskyttelseslovens § 15, som er at bevare åbne kyster samt landskabelige, naturmæssige og rekreative værdier, som er tilknyttet kysterne.

Sagsøger gør gældende, at disse hensyn bag naturbeskyttelseslovens § 15 ikke på samme måde vil blive tilgodeset, såfremt sagsøger skulle følge Miljø- og Fødevareklagenævnets påbud om at montere disse på taget.

I øvrigt vil det ikke være teknisk muligt at placere solcellerne på det specifikke tag, idet sagsøger har anvendt italienske tegl af en særlig type, hvor der ikke udføres undertag.

Sagsøger gør tillige værdispildsbetragtninger og grundsætninger om uforholdsmæssig/urimelig værdispild gældende.

Dette begrundes i at retten efter en samlet vurdering af sagens konkrete forhold – som sagen ligger forelagt – må lægge til grund, at sagsøgers opførelse af en maskinhal er af en karakter, hvor lovliggørende dispen-

sation bør gives, når man henser til det urimelige værdispild, som sagsøger ellers ville blive påført ved påbud om nedrivning.

Sagsøger henviser bl.a. til MAD 2022.311. Det er sagsøgers opfattelse at denne afgørelse på mange områder er sammenlignelig med nærværende sag.

Sagsøger gør i øvrigt gældende, at sagsøger som grundejer har løftet sin bevisbyrde for at kunne dokumentere de oprindelige forhold gennem det foto- og tegningsmateriale, som er frembragt under sagen.

Til støtte for sagsøgers subsidiære påstand om hjemvisning henviser sagsøger i videst muligt omfang til ovennævnte betragtninger omkring sagsøgerens retlige position, hvorefter sagsøgeren bør opfylde betingelserne for at få en lovliggørende dispensation til såvel maskinhus som solcellepaneler.

Derudover anfører sagsøger, at Miljø- og Fødevareklagenævnet (og forud herfor Kystdirektoratet) ikke i fornødent omfang har haft alle relevante oplysninger til brug for en vurdering af spørgsmålet om en lovliggørende dispensation.

Tillige får man det indtryk, at hverken Kystdirektoratet eller Miljø- og Fødevareklagenævnet har besigtiget henholdsvis solcelleanlægget eller maskinhallen som led i deres vurdering, hvorved misforståelser vedr. udseende/fremtoning, designdetaljer og solcelleanlæggets udformning og karakter synes at være opstået.

Sagsøger fremhæver her vedr. solcellepanelerne, at der ikke ses at foreligge hverken tilbundsgående analyser af det konkrete anlæg på ejendommens og herunder dettes mulige indflydelse på omgivelserne, hvorfor det kan have relevans for en vurdering af en dispensationsansøgning af Kystdirektoratet i sin afgørelse nærmere redegør for og underbygger sin indstilling til disse forhold.

Endvidere fremfører sagsøger, at der helt åbenbart hos Kystdirektoratet har været den fejlagtige forudsætning, at sagsøger alene har haft 8 stk. kvæg som husdyrhold på ejendommen.

Sagsøger har imidlertid anskaffet i alt 12 stk. kvæg, hvorfor husdyrholdet på denne baggrund ubestridt er af et omfang, som er 50 % større.

Da ovennævnte forhold ikke ses at have haft indflydelse/betydning i Kystdirektoratet og/eller i Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelser, taler dette endvidere for hjemvisning af sagen til fornyet behandling.

Sagsøger gør endvidere gældende, at det først under nærværende sag nærmere er blevet problematiseret, hvad sagsøgeren har brug for som led i sin almindelige drift af ejendommen, herunder opbevaring til store mængder foder, maskinel i betydeligt omfang samt andre redskaber/materialer.

Kystdirektoratet ses ikke i sin behandling af dispensationsansøgninger m.m. at have inddraget disse forhold, hvorfor en mere udførlig og tilbundsgående undersøgelse af disse forhold bør ske i en revurdering af ejendommens samlede og konkrete behov for landbrugsdrift.

Sidstnævnte betragtninger gør det endvidere naturligt, at Kystdirektoratet igen får lejlighed til at se på ejendommens konkrete forhold og betingelser for den landbrugsmæssige drift af ejendommen, såfremt sagsøger ikke måtte få medhold i sine øvrige påstande under nærværende sag.
..."

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i sit påstandsdokument anført:

" ...

3. ANBRINGENDER

3.1 Overordnede anbringender

Til støtte for påstanden om frifindelse gøres det overordnet gældende, at Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 24. september 2021 (bilag A) er lovlig og gyldig.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har med rette stadfæstet Kystdirektoratets afslag af 8. juli 2020 (bilag B) om lovliggørende dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1, jf. § 65 b, stk. 1, til bibeholdelse af maskinhus samt solcellepaneler opført på terræn på sagsøgers ejendom.

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse er ikke truffet på et mangelfuldt eller fejlagtigt grundlag, og den er ikke behæftet med fejl eller mangler, som medfører, at afgørelsen er ugyldig.

Der er ikke under retssagen fremkommet væsentlige nye oplysninger af betydning for sagen. Der henvises derfor til begrundelsen i Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse (bilag A, afsnit 3), som suppleres med følgende:

Naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1, indeholder et generelt forbud mod at foretage ændring i tilstanden af arealer inden for strandbeskyttelseslinjen. Formålet med bestemmelsen er at sikre en friholdelse af arealerne inden for strandbeskyttelseslinjen mod indgreb, der ændrer den nuværende tilstand og anvendelse.

Maskinhuset og solcelleanlægget på ejendommen er opført inden for strandbeskyttelseslinjen og er således omfattet af forbuddet mod tilstandsændringer i naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, kan der kun i særlige tilfælde meddeles dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Der kan derfor kun dispenseres, hvis særlige forhold taler for det, herunder

hvis der er tale om et nødvendigt formål, som bør gå forud for den generelle beskyttelsesinteresse, og der ikke ved en dispensation skabes præcedensvirkning i strid med det generelle formål med reglerne. Bestemmelsen administreres i praksis meget restriktivt.

Der foreligger ikke i denne sag sådanne særlige forhold, at der skal meddeles dispensation. Dette er uddybet nedenfor.

3.2 Anbringender vedrørende afslag på lovliggørende dispensation til maskinhuset

Miljø- og Fødevareklagenævnet har med rette fundet, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Kystdirektoratets vurdering af, at maskinhuset ikke er nødvendigt for den landbrugsmæssige drift på ejendommen, og derved ikke omfattet af undtagelsen i naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 6, om erhvervsmæssigt nødvendige bygninger.

Der henvises til det i Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse (bilag A, afsnit 3.1.1) anførte, hvoraf fremgår, at nævnet har foretaget en samlet vurdering både af ejendommens jordbrugsmæssige udnyttelse og sammenhængen mellem omfanget af driftsbygninger samt ejendommens jordtilliggender. Det bemærkes, at den nordlige driftsbygning og det læskur, som er omtalt i nævnets vurdering, kan ses i bilag C, side 12-13.

Det bemærkes desuden, at oplysningen om, at der går i alt otte kvæg på ejendommen, stammer fra sagsøgers egne oplysninger indgivet under sagens behandling ved Kystdirektoratet, jf. bilag G, som er sagsøgers bemærkninger af 2. juli 2020 til Kystdirektoratets partshøring, og hvoraf fremgår, at *"der går i alt 8 stk. dyr/kvæg på ejendommen"*. Miljø- og Fødevareklagenævnet har derfor med rette lagt denne oplysning til grund i afgørelsen af 24. september 2021.

Sagsøgers oplysning i stævningen (side 4) om, at der nu skulle gå 12 kvæg på ejendommen, ændrer i øvrigt ikke ved Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering af, at maskinhuset ikke er nødvendigt for ejendommens landbrugsmæssige drift. Nævnet har som anført foretaget en samlet vurdering af den konkrete ejendoms drift som landbrugs-ejendom vurderet i forhold til ejendommens størrelse og drift. Sagsøger har heller ikke under retssagen, herunder de fremlagte fotos af maskinhusets indretning, fremlagt oplysninger, som giver grundlag for en anden vurdering.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har desuden med rette fundet, at maskinhuset ikke kan betragtes som værende en genopførelse af eksisterende bebyggelse, men at der derimod er tale om opførelse af ny bebyggelse.

Til støtte for at der er tale om opførelse af ny bebyggelse, henvises der til det i nævnets afgørelse (bilag A, afsnit 3.1.1) anførte, samt til bilag C og bilag 16-18. Det ses tydeligt af sidstnævnte bilag, at der både

for så vidt angår maskinhusets størrelse og udformning er en betydelig forskel på den oprindelige bebyggelse og det nye maskinhus. At det nye byggeri – ifølge sagsøger – ikke går ud over soklerne fra den oprindelige bygning, ændrer ikke herpå. Der henvises til MAD 2001.1383Ø, hvor landsretten fandt, at et sommerhus opført som erstatning for et nedrevet sommerhus skulle vurderes i forhold til praksis for nybyggeri *"uagtet byggeriet skete på fundamentet af det tidligere hus med terrasse"*.

At der er en betydelig forskel på både størrelse, udformning og materiale på henholdsvis den oprindelige bebyggelse og det nye maskinhus, synes da også bekræftet af sagsøger, jf. det i replikken (side 2) anførte om, at det nye maskinhus både er *"lavere, kortere og smallere"*, og at det alene er den sydlige gavl og østlige langside, der er opført på gammel sokkel. Både omfang, størrelse og materiale af det nye maskinhus taler således for, at der er tale om opførelse af ny bebyggelse og ikke vedligeholdelse eller genopførelse. Der henvises bl.a. til MAD 2012.2706/2B, hvor retten fandt, at sagsøgeren ikke havde *"godtgjort, at det arbejde, der er udført, kan siges at være vedligeholdelse af de eksisterende forhold, idet både trappens placering og materiale er ændret"*.

Af bilag C ses desuden tydeligt, at der ikke har været tale om en renovering af den tidligere maskinhal, men derimod om en fuldstændig nedrivning af ejendommens totale bygningsmasse med efterfølgende nyopførelse. Det bemærkes i den forbindelse, at sagsøgers beskrivelse i stævningen af byggearbejderne på ejendommen ikke kan tiltrædes.

Da der er en betydelig forskel på størrelse, udformning og materiale på den oprindelige bebyggelse og det nye maskinhus, er det desuden uden betydning, om maskinhuset blev opført (uden tilladelse) inden rimelig tid efter nedrivningen af den oprindelige bebyggelse. Spørgsmålet om den tidsmæssige sammenhæng mellem nedrivning og opførelse er alene relevant, hvis der i øvrigt er tale om et byggeri med samme størrelse, placering og udformning som den tidligere bebyggelse. Dommen trykt i MAD 2011.2221V, som sagsøger har henvist til under skriftvekslingen, bidrager ikke med fortolkningsbidrag til sidstnævnte betingelse, da landsretten i dommen alene tog stilling til spørgsmålet om, hvorvidt klagenævnet med rette havde fundet, at der ikke var en tidsmæssig sammenhæng mellem nedrivning og ansøgning om genopførelse.

Miljø- og Fødevarerklagenævnets praksis vedrørende dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til efter nedrivning af ældre bebyggelse at genopføre nyt finder derfor ikke anvendelse i nærværende sag.

Sagsøger har desuden henvist til dommen trykt i MAD 2021.312B. Her til bemærkes for det første, at dommen ikke handler om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen i henhold til naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1 § 15, stk. 1. For det andet bemærkes, at retten i dommen netop lægger vægt på, at *"der ikke er tale om en genopførelse, hverken med hensyn til placering, størrelse, anvendelse eller udformning, men derimod en*

opførelse af en helt ny bygning" – dvs. de samme momenter, som Miljø- og Fødevareklagenævnet har lagt vægt på i nærværende sag.

Det af sagsøger i replikken (side 2) anførte om Miljø- og Fødevareklagenævnets påståede bevisbyrde for, at *"maskinhuset ikke lever op til kravet om, at det skal opføres i omtrent samme placering, størrelse og karakter, som det gamle hus"*, bestrides. Der henvises f.eks. til dommen trykt i MAD 2010.2599B, hvoraf det fremgår, at det ved etablering af forhold uden forudgående ansøgning eller tilladelse er *grundejers bevisbyrde* at kunne dokumentere de oprindelige forhold. Retten fandt i dommen således ikke grundlag for at tilsidesætte Miljøstyrelsens afslag på dispensation til bibeholdelse af terrasse og kystsikring inden for strandbeskyttelseslinjen og lagde bl.a. vægt på, at *"[t]errassen og kystsikringen, der udgør omfattende indretninger, er anlagt uden ansøgning eller tilladelse. Det har som følge heraf ikke været muligt at inddrage de oprindelige forhold i større omfang end sket ved den trufne afgørelse."*

Det gøres på baggrund af ovenstående gældende, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevareklagenævnets skønsmæssige afvejning efter naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, af hensynet til sagsøgers interesse i at kunne bibeholde maskinhuset over for de hensyn, som skal varetages ved administrationen af beskyttelsesreglerne i naturbeskyttelsesloven.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har med rette lagt vægt på, at bibeholdelse af maskinhuset ikke udgør et sådant særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, at maskinhuset er opført i en betydelig størrelse og fremstår markant i kystlandskabet i strid med strandbeskyttelseslinjens formål, og at en dispensation til maskinhuset vil medføre en uønsket præcedensvirkning i lignende sager. Sagsøger er i forbindelse med sagens behandling desuden blevet vejledt om den generelle administration af strandbeskyttelseslinjen, herunder om praksis for opførelse af bebyggelse (bilag D, side 2).

3.3 Anbringender vedrørende afslag på lovliggørende dispensation til solcelleanlægget

Miljø- og Fødevareklagenævnet er efter fast praksis mere tilbageholdende med at meddele dispensation til fritstående solenergianlæg inden for strandbeskyttelseslinjen i forhold til f.eks. solenergianlæg, som etableres direkte på eksisterende tagflader. Denne praksis er udtrykt allerede i NoMo nr. 77/20121, hvoraf følger, at det afgørende er, om anlægget placeres fritliggende eller ej.

At sagsøgers solcelleanlæg udgør to markante og fritstående solcelleanlæg beliggende i et relativt åbent kystlandskab, illustreres både af bilag C (side 12-13) og af bilag 19 og 21.

Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering af, at solcelleanlægget i nærværende sag skal behandles efter den almindelige, restriktive praksis i henhold til naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, er således helt i overensstemmelse med nævnets sædvanlige praksis.

Det gøres i den forbindelse gældende, at det ikke er udtryk for skøn under regel, at interne regler anvendes som et vejledende udgangspunkt for skønnet, når anvendelsen af de interne regler ikke udelukker skønnet, jf. bl.a. Garde m.fl. i *Forvaltningsret – Almindelige emner*, 7. udgave (2022), side 275 f. I den konkrete sag har Miljø- og Fødevarerklagenævnet taget udgangspunkt i den generelle dispensationspraksis for etablering af solcelleanlæg inden for strandbeskyttelseslinjen, men har samtidig foretaget en konkret vurdering og fundet, at der ikke kan meddeles lovliggørende dispensation til de etablerede solcellepaneler på sagsøgers ejendom.

Der henvises i den forbindelse til dommen trykt i UfR 2009.1345Ø, hvoraf følger, at det ikke har nogen afgørende betydning for spørgsmålet om (lovliggørende) dispensation, at solcelleanlægget ifølge sagsøger ikke kan ses fra kysten. Landsretten udtalte følgende i dommen:

”Selvom der er tale om en relativt mindre tilbygning, der skal vende bort fra vandet og ikke være synlig for offentligheden, finder landsretten, at der efter det anførte om lovens bestemmelser og den meget restriktive praksis, som i lovens forarbejder er forudsat opretholdt, ikke er grundlag for at tilsidesætte Naturklagenævnets skøn, hvor efter der ikke foreligger sådanne særlige omstændigheder, som kræves for at fravige lovens forbudsbestemmelser.”

Til sagsøgers bemærkninger om etablering af solceller på taget, hvilket efter sagsøgers opfattelse ikke kan lade sig gøre pga. de konkret anvendte tagmaterialer, bemærker Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at der ikke med nævnets afgørelse er taget stilling til eller meddelt sagsøger et påbud om installering af solcellepaneler på taget. Nævnet har i den indbragte afgørelse af 24. september 2021 (bilag A) meddelt afslag på lovliggørende dispensation til de allerede etablerede solcellepaneler inden for strandbeskyttelseslinjen. Hvis sagsøger i stedet ønsker at etablere solcellepaneler på anden vis, skal sagsøger indgive en konkret ansøgning om et sådant projekt til Kystdirektoratet (og selvsagt opnå dispensation forud for etablering af anlægget).

Det bemærkes desuden, at det af sagsøger i replikken (side 4) anførte om, at Kystdirektoratet fandt, at der i nærværende sag *”ville have været meddelt sagsøger en dispensation, hvis der var ansøgt rettidigt”*, ikke er en korrekt udlægning af Kystdirektoratets afgørelse. Det fremgår derimod af Kystdirektoratets afgørelse af 8. juli 2020 (bilag B, side 8), at Kystdirektoratet fandt, at der ikke ville have været meddelt dispensation, hvis der var ansøgt herom på forhånd (understregning tilføjet her):

”Kystdirektoratet finder ikke, at der er tale om et sådant særligt tilfælde, hvortil der ville være meddelt dispensation, havde der været ansøgt herom forud for anlæggets etablering. Kystdirektoratet finder ikke, at der er særlige forhold der gør, at der alligevel skal meddeles en efterfølgende, lovliggørende dispensation.”

Der er derfor heller ikke i forhold til solcelleanlægget grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevarerklagenævnets skønsmæssige afvejning efter naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, af hensynet til sagsøgers

interesse i at kunne bibeholde solcelleanlægget over for de hensyn, som skal varetages ved administrationen af beskyttelsesreglerne i naturbeskyttelsesloven. Der henvises til begrundelsen i nævnets afgørelse, bilag A, afsnit 3.1.2.

3.4 Anbringender vedrørende sagsøgers anbringende om værdispilds- og proportionalitetshensyn

Miljø- og Fødevareklagenævnet gør i første række gældende, at rettens prøvelse af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 24. september 2021 ikke kan udstrækkes til at omfatte forhold, som ikke var gjort gældende for nævnet.

Rettens prøvelse kan således ikke angå sagsøgers synspunkt om, at værdispilds- og proportionalitetshensyn skal medføre en tilsidesættelse af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse, da synspunktet ikke var en del af klagesagen for nævnet, jf. § 11, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Sagsøger gjorde ikke i klagen af 5. august 2020 til Miljø- og Fødevareklagenævnet (bilag H) gældende, at Kystdirektoratets afslag på lovliggørende dispensation til bibeholdelse af maskinhuset og solcellepanelerne var i strid med proportionalitetsprincippet eller hensynet til at undgå værdispild.

Det kan på den baggrund lægges til grund, at Miljø- og Fødevareklagenævnet ikke i afgørelsen af 24. september 2021 (bilag A) tog stilling til disse spørgsmål, hvilket tydeligt fremgår af afgørelsen. Nævnet er derfor ikke rette sagsøgte for så vidt angår sagsøgers nye anbringende.

I anden række gøres det gældende, at sagsøgers synspunkt om værdispilds- og proportionalitetshensyn ikke kan føre til, at Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 24. september 2021 er ugyldig.

Det følger af praksis, at hensynet til retshåndhævelsen i lovliggørelsesager vejer tungere end selv ganske store omkostninger forbundet med lovliggørelse. I nærværende sag er både maskinhuset og solcellepanelerne opført uden tilladelse i en betydelig størrelse og fremstår markant i et relativt åbent kystlandskab. En dispensation til maskinhuset og/eller solcellepanelerne vil desuden medføre en uønsket præcedensvirkning i strid med strandbeskyttelseslinjens formål i lignende sager, da omstændighederne i sagen ikke udgør et særligt tilfælde. Hensynet til strandbeskyttelseslinjen og risikoen for præcedens vejer i en sag som den foreliggende derfor tungere end sagsøgers eventuelle værditab. Der er ikke i denne sag et særligt hensyn at tage til sagsøger, der i forbindelse med sagens behandling desuden blev vejledt om den generelle administration af strandbeskyttelseslinjen.
..."

Parterne har under hovedforhandlingen redegjort nærmere for deres opfattelse af sagen.

Rettens begrundelse og resultat

Naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1 indeholder et forbud mod at foretage nogen form for ændring i tilstanden på arealerne indenfor strandbeskyttelseslinjen.

Ad maskinhuset

Dispensation fra forbuddet i Naturbeskyttelseslovens § 15 kan, jf. Naturbeskyttelseslovens § 69 b, stk. 1, kun gives, hvis der foreligger særlige forhold. Det er ubestridt, at der efter nævnets praksis i almindelighed meddeles dispensation til genopførelse efter nedrivning af ældre bebyggelse forudsat, at genopførelsen har ca. samme størrelse, placering og udformning som den ældre bebyggelse og anvendelsen er den samme.

Forbuddet i § 15, stk. 1 gælder ikke for nybyggeri, som er erhvervsmæssig nødvendig for den konkrete ejendoms drift som – i det konkrete tilfælde – landbrug, jf. Naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 6. Det er en forudsætning herfor, at nybyggeriet opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger og at der forinden indhentes tilladelse fra Kystdirektoratet til den påtænkte placering og den ydre udformning.

Retten finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevarerklagenævnets vurdering af, at maskinhuset ikke er nødvendig for den konkrete ejendoms drift.

Retten har lagt vægt på de forhold, der er fremhævet af nævnet, og har særligt lagt vægt på, at ejendommens landbrugsmæssige drift består i kvæghold af pt. 12 stk. kvæg, at der på ejendommen er en lovlig driftsbygning på 175 m² inkl. teknikrum og toiletforhold samt et læskur til kvæghold på ca. 80 m², at ejendommens samlede arealer på i alt ca. 8,8 ha består af have-arealer, et markareal til afgræsning af ejendommens kvæg, ca. 5,2 ha naturareal, som er registreret som beskyttet overdrev efter naturbeskyttelseslovens § 3, en beskyttet sø med et areal på ca. 1.217 m² og et mindre stykke skov på ca. 2.565 m², beliggende ca. 7,2 km fra ejendommens primære matrikel

Retten finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevarerklagenævnets vurdering af, at genopførelsen af maskinhuset ikke er omfattet af den praksis, der er for at meddele dispensation til genopførelse efter nedrivning.

Retten har lagt vægt på de forhold, der er fremhævet af nævnet og har særligt lagt vægt på, at det på grundlag af forklaringen fra B må lægges til grund, at den bygning, der blev opført efter nedrivning af den gamle bygning, var både lavere, smallere og kortere end den gamle bygning. Det må på grundlag af billederne af ejendommen før og efter henholdsvis nedrivning og genop-

førelse desuden lægges til grund, at ejendommen som følge af den ændrede farve, den ændrede tagkonstruktion, de anderledes og væsentlig flere og større vinduer samt placering af porte, fremstår som en ny og væsentlig anderledes bygning og dermed ikke kan anses for en genopførelse.

Ad solcellepanelerne

Der er mellem parterne enighed om, at der er administrativ praksis for, at ansøgninger om etablering af alternative energianlæg behandles lempeligere, end ansøgninger om etablering af andre anlæg indenfor strandbeskyttelseslinjen jf. bl.a. NoMo 77 af 1. maj 2012.

Solcellepanelerne er placeret fritliggende og ikke som en integreret del af eksisterende bygninger. Panelerne har en størrelse og placering, så de fremstår markant i landskabet, uagtet at de efter det oplyste ikke kan ses fra kysten.

Det er udokumenteret, at placering på jorden frem for placering som en integreret del af et eller flere tage på ejendommen er nødvendig for at undgå væsentlige trafikale gener grundet en åbenbar risiko for refleksion fra solcellerne.

Retten finder herefter, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering af, at der ikke kan meddeles dispensation til etablering af solcellepaneler som sket.

At A har valgt at opføre ejendommene med en type tegl, som efter det oplyste gør, at det ikke er teknisk muligt at placere solcellerne på det specifikke tag, og at solcelleanlægget er opsat for at kunne opfylde byggemyndighedernes krav til energimærkning, kan ikke føre til et andet resultat.

Proportionalitets- og værdispildsbetragtninger

Det følger af det forvaltningsretlige proportionalitetsprincip, at en myndighed har pligt til at vurdere muligheden for retlig lovliggørelse, før den evt. træffer afgørelse om fysisk lovliggørelse. Dette indebærer bl.a., at indholdet i en afgørelse ikke må gå videre med hensyn til at påføre borgerne byrder, end formålet tilsiger. Efter praksis lægges der i den forbindelse en vis vægt på spørgsmål om værdispild. Dette skal dog afvejes overfor retshåndhævelsessynspunkter.

Proportionalitets- og værdispildsbetragtninger ses ikke specifikt gjort gældende under klagesagsbehandlingen. Det fremgår, at A i forbindelse med de oprindelige ansøgninger om dispensation blevet vejledt om indholdet og omfanget af den beskyttelse, der følger af naturbeskyttelsesloven. B

har forklaret, at der på trods af en vurdering om behov herfor, ikke blev søgt tilladelse til gen- eller nyopførelse efter den fuldstændige nedrivning af de oprindelige bygninger.

Retten finder herefter, at der ikke er grundlag for at anse Miljø- og Fødevare-nævnets afgørelse for ugyldig, som følge af mangelfuld stillingtagen til proportionalitets- og værdispildsbetragtninger.

Sagsomkostninger

Sagsomkostningerne er efter sagens værdi, som af A er oplyst til 5,5 mio. kr., sagens forløb som bl.a. har omfattet et forberedende retsmøde, sædvanlig skriftveksling, en hovedforhandling af en dags varighed og en oprindelig udsættelse af hovedforhandlingen som følge af A helbredsmæssige forhold og sagens udfald, fastsat til dækning af advokatudgift med 75.000 kr.

Miljø- og Fødevareklagenævnet er ikke momsregistreret.

THI KENDES FOR RET:

Miljø- og Fødevarenævnet frifindes.

A skal inden 14 dage til Miljø- og Fødevareklagenævnet betale sagsomkostninger med 75.000 kr.

Sagsomkostningerne bliver forrentet efter rentelovens § 8 a.

VESTRE LANDSRET DOM

afsagt den 17. september 2025

Sag BS-3618/2024-VLR
(6. afdeling)

A
(advokat Henrik Hougaard)

mod

Miljø- og Fødevareklagenævnet
(advokat Daniella Gabris)

Retten i Randers har den 9. januar 2024 afsagt dom i 1. instans (sag BS-7976/2022-RAN).

Landsdommerne Malene Værum Westmark, Anne Toftdahl og Julie Bloch Vingaard (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande

Appellanten, A, har gentaget sin påstand for byretten om, at indstævnte, Miljø- og Fødevareklagenævnet, skal anerkende, at han opfylder betingelserne for at få en lovliggørende dispensation til maskinhus og solcellepaneler på matr.nr. X1, By 1, i Norddjurs Kommune.

A har endvidere gentaget sin subsidiaire påstand for byretten om, at sagen skal hjemvises til Kystdirektoratet til fornyet behandling.

Derudover har A mest subsidært nedlagt påstand om, at sagen skal hjemvises til Miljø- og Fødevareklagenævnet til fornyet behandling.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har påstået dommen stadfæstet.

Overfor A's subsidiaære og mest subsidiaære påstande har Miljø- og Fødevareklagenævnet nedlagt påstand om frifindelse.

Supplerende sagsfremstilling

Der er fremlagt en række nye bilag for landsretten, herunder matrikelkort og fotos af bl.a. solcellepanelerne.

Forklaring

B har afgivet supplerende forklaring.

B har forklaret, at han var i dialog med Kystdirektoratet, fordi der skulle gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen i forbindelse med byggeriet på A's ejendom. Han husker ikke, om myndigheden hed Kystdirektoratet eller Naturstyrelsen på det pågældende tidspunkt. Han drøftede med sagsbehandleren, hvad der kunne lade sig gøre. Drøftelserne vedrørte hovedsageligt stuehuset. Det endte med, at der blev givet tilladelse til opførelse af et stuehus, renovering af to driftsbygninger og nedrivning af de øvrige bygninger på ejendommen.

Stuehuset stod før genopførelsen frit på grunden, mens laden og driftsbygningerne var bygget sammen og udgjorde en samlet bygningsmasse. Tanken med byggeprojektet var at genopbygge en trelænget gård, som der også tidligere havde været på ejendommen, men som var forandret ved knopskydninger.

Forevist figur 2 på ekstrakten side 102 har han forklaret, at figuren viser et område af bygningerne. De to driftsbygninger var oprindeligt bygget sammen med andre bygninger, som ikke blev genopført. Bygningen, der er markeret med et kryds, var en garagebygning. Der blev i første omgang søgt om at renovere laden, der lå på det sted, hvor maskinhuset efterfølgende blev opført.

Han var ikke involveret i byggeprocessen, men han blev oplyst om, at nogle af bygningerne faldt sammen i forbindelse med renoveringen. Det var i den forbindelse, at han spurgte sin chef, om der skulle søges dispensation til at genopføre bygningerne. Han var arkitekt på projektet, mens hans chef stod for aftalegrundlag og lignende.

Det var nødvendigt at ændre på gavlene i forbindelse med byggeriet. Der blev derfor givet tilladelse til at flytte tre gavle. Maskinhuset blev genopført smallere og mindre end den bygning, der tidligere havde været der. Længden var den samme, og udgangspunktet i det sydøstlige hjørne var fortsat den oprindelige lade. Det vestlige hjørne blev rykket tættere på gårdspladsen.

Maskinhuset ses på ekstrakten side 160.

Efter hans opfattelse er Kystdirektoratets beskrivelse af maskinhuset som en bolig i modstrid med, at direktoratet også har anført, at maskinhuset fremtræder markant. Han synes, at byggeriet er harmonisk. Det passer ind i landskabet, og der er harmoni mellem bygningerne. Den tidligere lade fremstod mere markant.

Man gik ved byggeprojektet på kompromis med ønsket om en stor driftsbygning for at sikre, at bebyggelsen passede ind i landskabet. Kvistene på maskinhuset blev videreført for at bevare bygningens oprindelige udtryk. Det vil være ærgerligt for det samlede udtryk i landskabet, hvis maskinhuset fjernes.

Forevist fotoet på ekstrakten side 123 har han forklaret, at frontspidserne på maskinhuset ses på fotoet. Frontspidserne gik igen fra den tidligere bygning og bevirkede, at maskinhuset lignede stuehuset. Frontspidserne giver højde i bygningen og gør den mere anvendelig.

Grundens plateau stammer fra den oprindelige bebyggelse. Terrænet er skrånende, og bebyggelsen ligger lavt. Der blev foretaget regulering af terrænet for at skabe en hensigtsmæssig adgang til bygningerne på ejendommen.

Forevist fotoet på ekstrakten side 176 har han forklaret, at stuehuset er placeret bag ved maskinhuset og opført i samme farver og materiale som maskinhuset. Der er ham bekendt ikke toilet i maskinhuset.

Han har ikke haft noget at gøre med solcelleanlæggene. Arkikon, som han er ansat i, har heller ikke været involveret i etablering af gårdsplads på ejendommen.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

Landsrettens begrundelse og resultat

Sagen angår en prøvelse af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 24. september 2021. Ved afgørelsen stadfæstede Miljø- og Fødevareklagenævnet Kystdirektoratets afslag af 8. juli 2020 på at meddele lovliggørende dispensation til opførelse af et maskinhus og solcellepaneler inden for strandbeskyttelseslinjen på ejendommen beliggende Adr. 1, 8500 Grenaa, der er ejet af A

Maskinhuset

Naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1, indeholder som anført af byretten et forbud mod at foretage ændring i tilstanden af arealer inden for strandbeskyttelseslinjen. Forbuddet gælder ikke for byggeri, der er erhvervsmæssigt nødven-

digt for den pågældendes ejendoms drift som bl.a. landbrugsejendom, jf. naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 6.

Efter en samlet vurdering af sagens oplysninger og i øvrigt af de grunde, som byretten har anført, tiltræder landsretten, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om, at maskinhuset ikke er erhvervsmæssigt nødvendigt, og at maskinhuset således ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 6.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1. Der meddeles efter Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis almindeligvis dispensation til genopførelse af ny bebyggelse efter nedrivning af ældre bebyggelse.

Spørgsmålet er herefter, om opførelsen af maskinhuset skal anses for at være genopførelse eller opførelse af ny bebyggelse.

Det lægges på baggrund af de fremlagte fotos til grund, at den oprindelige bebyggelse på ejendommen blev fuldstændig fjernet, før maskinhuset blev opført. Endvidere lægges det til grund, at maskinhuset afviger væsentligt fra den oprindelige bygning i størrelse, udformning og materiale.

Herefter og af de grunde, som byretten i øvrigt har anført, tiltræder landsretten, at maskinhuset i relation til naturbeskyttelsesloven må anses for at være ny bebyggelse. Det forhold, at maskinhuset er mindre i størrelsen end den oprindelige bygning og delvist opført på den oprindelige sokkel, kan ikke føre til en anden vurdering.

På denne baggrund, og da der ikke er grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering af, at der ikke i øvrigt er grundlag for at meddele dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, tiltræder landsretten, at der er meddelt afslag herpå.

Solcelleanlæg

Det tiltrædes af de grunde, som byretten har anført, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering af, at der ikke skal meddeles dispensation til de etablerede solcelleanlæg. Det, der er fremkommet for landsretten, kan ikke føre til en anden vurdering.

Værdispilds- og proportionalitetshensyn

Efter en samlet vurdering af oplysninger i sagen finder landsretten, at proportionalitetshensyn og værdispildsbetragtninger ikke kan føre til, at Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse skal tilsidesættes.

Landsretten har herved navnlig tillagt det betydning, at A i forbindelse med sagens behandling blev vejledt om reglerne og den generelle praksis for strandbeskyttelse og således i et vist omfang var bekendt med den regulering inden for strandbeskyttelseslinjen, som naturbeskyttelsesloven indeholder. Endvidere har landsretten tillagt det betydning, at A's rådgiver efter forklaringen fra B undlod at søge om dispensation til genopførelse af driftsbygningerne, selvom denne vurderede, at dispensation kunne være et krav.

Konklusion

Landsretten tiltræder herefter, at Miljø- og Fødevareklagenævnet er blevet frifundet, og stadfæster derfor byrettens dom.

Sagsomkostninger

Efter sagens udfald skal A i sagsomkostninger for landsretten betale 126.250 kr. til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Beløbet er til dækning af udgifter til advokatbistand inkl. moms. Ud over sagens værdi er der ved fastsættelsen af beløbet til advokat taget hensyn til sagens omfang og forløb.

THI KENDES FOR RET:

Byrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for landsretten skal A inden 14 dage betale 126.250 kr. til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Beløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.